

KOPP MÁRIA ÉS SKRABSKI ÁRPÁD
STEPHANUS-DÍJ LAUDÁCIÓ

Kopp Mária, aki férjével, a 2009. december 27-én elhunyt Skrabski Árpáddal együtt a Stephanus-díj irodalmi kategóriájának idei díjazottja, 1968-ban a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen általános orvosi diplomát, 1977-ben az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen pszichológusi, 1982-ben klinikai szakpszichológusi, 1985-ben pszichoterapeuta oklevelet szerzett. 1982-ben kandidátussá, 1999-ben akadémiai doktorrá minősítik. 1994-től egyetemi tanár. Dolgozott a SOTE Pszichiátriai Klinikáján, ahol a Szociálpszichiátriai és Pszichofiziológiai Laboratóriumot, majd a Pszichoszomatikus ambulanciát vezette. 1993. óta a SOTE Magatartástudományi Intézetének igazgatója, jelenleg kutatási igazgatóhelyettese. Nemzetközi folyóiratok, köztük az oxfordi Behavioural Psychotherapy szerkesztőbizottsági tagja, hazai és nemzetközi tudományos társaságok, mint például a Magyar Pszichiátriai Társaság, az International Society of Behavioral Medicine, a European Health Psychology Society vezetőségi tagja, számos nemzetközi kutatási program felelőse.

Élete és szakmai életműve összefonódik Skrabski Árpádéval, aki polihisztor volt: mérnök, informatikus, a szociológia tudományának kandidátusa, és aki nem csak a rendszerelméletben volt járatos, hanem a tomista filozófiában és a katolikus teológiában is, és akivel olyan, a magyar közgondolkodásra meghatározó hatást gyakorló műveket alkottak, mint az *Alkalmazott magatartástudomány*, és az angol nyelven megjelent "Magatartástudományok egy változó társadalomban", amelyekben egy egész társadalom testi-lelki egészségét kívánták megvédeni, vagy mint a

Magyar lelkiállapot, amely az elmúlt évtizedek magyar társadalmának legalapvetőbb orvos-szociológiai elemzése, vagy a "házasságszociológiai boldogságkönyv", *A boldogságkeresés útjai és útvesztői a párkapcsolatokban* – olyan művek, amelyek nélkül sem korunkat, sem pedig környezetünket, azt az átmenetben, változásban lévő társadalmat, amelyben élünk adatik, nem érthetjük meg, és amelyekből a 22. század magyarjai, ha lesznek, és bizonyosan lesznek, megtudhatják, mit éreztünk, mire gondoltunk, kik voltunk.

Azt mondják, két fajta tudós van: az egyik a tehetséges. Ő az, aki új igazságokat fedez fel. A másik a zseniális. Őt a végső kérdések érdeklik. A régi igazságokat képes újra megfogalmazni. Kopp Mária és Skrabski Árpád az utóbbi tudósfajtából valók.

Felteszik az élet végső értelmére vonatkozó alapkérdéseket a magyar társadalomnak, és ezek a kérdések az ember belső világának legmélyére vezetnek. Érdemes néhányat felidézni: Mi az életet értelme? Irányítják-e életedet magasabbrendű célok?

Sorsod része-e egy magasabb rendű tervnek? Tudsz-e megbocsátani másoknak?

És magadnak? Van-e béke benned? Mária és Árpád – az ún. Hungarostudy-ban – a legősibb kérdéseket kérdezik, amelyre adott minden válasz Istenre irányul.

II. János Pál pápa írta a SOLLICITUDO REI SOCIALIS kezdetű enciklikájában:

"szerényen és alázatos lélekkel kivétel nélkül mindenkihez, férfiakhoz és nőkhez, szeretnék fordulni azzal, hogy a jelenlegi helyzet súlyos voltának és lelkiismereti felelősségének tudatában ismerje fel, mit kíván tőle a szolidaritás és a szeretet, főleg a szükségét szenvedők iránt... A maga részéről gondoskodásával és törekvéseivel járuljon hozzá a gazdasági és politikai döntésekhez mind nemzeti, mind nemzetközi síkon." A Szentatya szavait – bár mindenkihez szólnak – felfoghatjuk úgy is, mint a

katolikus értelmiség "mission statement"-jét, küldetési nyilatkozatát. A magyar katolikus értelmiség küldetése is ez: a szolidaritás és a szeretet nevében törekedni olyan gazdasági és politikai döntések – most erős kifejezést használok – kikényszerítésére, amely a szükségét szenvedők életét – Kopp Máriaék szakmájából vett szóval: életminőségét – javítja. Ennek a küldetésnek beteljesítéséhez szolgáltatnak alapokat, adatokat, tényeket a Skrabski-Kopp házaspár publikációi.

Tudom, hogy 1990-ben Máriaék lakásán alakult meg a Katolikus Egyetemi Alapítvány, amelynek első elnöke Árpád volt. Ez az Alapítvány hozta létre a Pázmány Péter Katolikus Egyetemet. Skrabski Árpád egyik nekrológiájában olvastam, hogy a rendszerváltoztatás után "meg akarta menteni a magyar egészségügyet és egészségbiztosítást, francia mintára erős, a tagok tulajdonlásával létrehozott önkéntes egészség- és nyugdíjpénztárakat szervezett. Az volt a célja, hogy ezek a civil szervezetek erős társadalmi lobbierővel bírjanak, mint Franciaországban. Így lett az Önkéntes Nyugdíjpénztárakat Támogató Egyesület, majd a Pénztár Szövetség alapító elnöke. Folyamatosan lobbizott azért, hogy a Világbank ne tudja tönkretenni a magyar egészségügyet és ne kezdődjék olyan agresszív privatizáció ezen a területen, mint amilyen Dél-Amerikában történt. Ehhez a harcához angol képviselők, amerikai professzorok támogatását is megszerezte, minden párt szakértőivel tárgyalt, törvénytervezeteket dolgozott ki, részt vett az egészségügyi kerekasztal újraszervezésében."

A pszichológiai szakma Kopp Mária nevéhez kapcsolja a szorongásos és depressziós tünetegyüttes - úgy is mondhatjuk, a stressz – egyik leghatékonyabb gyógyításának, a kognitív viselkedésterápiának kidolgozását. Az okok keresése mellett természetes

módon foglalkozik – és ez különösen érdekel bennünket – a védő tényezőkkel, amelyeket a totális államszervezet a legerősebben pusztított. Kiemeli, hogy ezek egyike a társadalmi tőke, amikor az ember nem csak saját erőforrásaiban, hanem ugyanúgy a külső segítségben, a kölcsönösségben is bízhat. Ez azonban nem kapott létjogosultságot a totális államban, hiszen maga a társadalom hiányzott, mert a totalitás a társadalmat ítélte halálra, államosította, létrehozva egy hazug, pszeudótársadalmat. A másik védő tényező a bizalom, amelynek éppen az ellenkezője volt az állam érdeke, a bizalmatlanság, a gyanú, a szembenállás, az elidegenedés mindenkitől és mindentől. Kitér Mária a kölcsönösség és szolidaritás fontosságára. Külön foglalkozik a vallásosság védő szerepével, amit életkortól, nemtől, iskolázottságtól függetlenül nagyon jelentős egészségvédelmi faktornak tekint. Kimutatja, hogy a legszegényebb rétegekben azoknak, akik úgy érzik, hogy életük egy nagyobb terv része, az életüknek van értelme, azoknak sokkal jobb az egészségi mutatóik, még rossz anyagi helyzetüket is másképp minősítik. Ír a testi, a pszichológiai, a társas, szociális, társadalmi egészségről, azokról az eszközökről, amelyek biztosítani segítenek az egészségnek ezeket a dimenzióit. Itt szó van az életvezetés fontosságáról, önmagunk elfogadásáról, arról az egészséges, így is mondhatnám, szakrális önszeretetről, amelynek hiánya vezet a devianciába, a droghoz, az alkoholhoz, a mindennel szakító kétségbeeséshez. Ír arról, hogy lelki egészségünk szempontjából mennyire fontos az én-ideál, a célok, értékek szerepe. Ír az érzelmi stabilitás, a kreativitás, az interperszonális kommunikáció fejlesztésének fontosságáról, a tartalmas emberi kapcsolatok építéséről, a család, a barátság nélkülözhetetlenségéről. Mindezekkel összecseng az, amit Skrabski Árpádról mond egyik kortársa, hogy “nagyon fontosnak tartotta az egyének életvitelében azoknak a

magatartásmintáknak az elsajátíttatását, amelyek az emberek megbirkózási képességét növelik a társadalmi kihívásokkal és súlyos megpróbáltatásokkal szemben.”

Gondoltam arra, hogy válogatást adok 1970 óta közösen írt tanulmányaikból. De erről le kellett mondanom, mert a sok száz publikáció, könyv, kisebb nagyobb studium a legszűkebb válogatás esetén is meghaladná mai feladatomat. Ezért ezekről ennyit: most, amikor e házaspár a Stephanus-díjban részesül, evidensen megvalósul a díj alapító okiratában foglalt feltétel: “a díjazottak publikációikban az egyetemes keresztény-európai kultúra értékrendjét közvetítik”.

Én adhattam át idén márciusban Máriának és általa Árpádnak a Magyar Örökség kitüntető címet. Akkor Mária azt mondta nekem: ugye tudod, hogy Árpád is itt van velünk. Persze hogy tudtam. És tudom, hogy most is itt van: mert a prófétálás végetér, a nyelvek elhallgatnak, a tudomány elenyészik, de a szeretet nem szűnik meg soha.

Budapest, 2010. május 10.

Dávid Katalin